

เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 4072403
อนามัยสิ่งแวดลอม

การจัดการเหตุรำคาญ

อาจารย์เสกสิทธิ์ ดวงคำ

สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Tel. 091-0171303 e-mail: seksit.dk@bru.ac.th

1

1

เนื้อหา

- นิยามที่เกี่ยวข้อง
- องค์ประกอบของระบบการจัดการเหตุรำคาญ
- ระบบการจัดการเหตุรำคาญ
- ระบบปฏิบัติการ
- ระบบสนับสนุน

2

2

นิยามที่เกี่ยวข้อง

3

3

นิยาม

- ❑ **การจัดการ** หมายถึง กระบวนการ (Process) ของการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การสั่งการ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ความพยายามของสมาชิกในองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การกำหนดไว้

4

4

นิยาม (ต่อ)

เหตุรำคาญ (ม.25 พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535) หมายถึง เหตุหนึ่ง เหตุใดอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนของประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการกระทำดังต่อไปนี้

- แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ ส้วม หรือที่ใส่มูลหรือเถ้า หรือสถานที่อื่นใด ซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสม หรือหมักหมมสิ่งของมีการเททิ้งสิ่งใดเป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็น หรือละอองเป็นพิษ หรือเป็นหรือน่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์พาหะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- การเลี้ยงสัตว์ในที่หรือโดยวิธีใด หรือมีจำนวนเกินสมควรจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

5

5

นิยาม (ต่อ)

- อาคารอันเป็นที่อยู่ของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใดไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษหรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็น หรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียงจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- การกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่น ละออง เขม่า เถ้า หรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- เหตุอื่นใด ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

6

6

นิยาม (ต่อ)

- ❑ **ระบบการจัดการเหตุรำคาญ** หมายถึง กระบวนการวิธีการ และแนวทางในการจัดการปัญหาเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขอย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อบรรลุสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย, 2557)

7

7

องค์ประกอบของระบบ การจัดการเหตุรำคาญ

8

8

องค์ประกอบของระบบการจัดการเหตุรำคาญ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักอนามัย
สิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบของระบบการจัดการเหตุ
รำคาญ เพื่อให้องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้
ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1. มีการจัดการที่ดี
- 2. มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรง
- 3. มีระบบการทำงานที่เป็นแบบแผน

9

9

1. การจัดการ

- การกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานจัดการเหตุรำคาญอย่างชัดเจน
- มีการมอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ความ
รับผิดชอบ
- ผู้บริหารมีแนวนโยบาย ให้การสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่

10

10

2. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

- มีทักษะในการควบคุมและจัดการปัญหาเหตุรำคาญ
- มีเทคนิคการตรวจวินิจฉัยปัญหาเหตุรำคาญและการใช้เครื่องมือตรวจวัด
- รู้จักบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขในการดำเนินงานกรณีเหตุร้องเรียนและกรณีเหตุอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
- มีทักษะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท กรณีเหตุรำคาญ

11

11

2. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (ต่อ)

- มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเหตุรำคาญและการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- มีทักษะในการสำรวจสถานประกอบกิจการ
- มีความรู้ในการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย และปัจจัยเสี่ยงจากการประกอบกิจการ
- มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานมลพิษสิ่งแวดล้อม จากการประกอบกิจการ

12

12

3. ระบบการทำงาน

□ 3.1 ระบบปฏิบัติการ

- ระบบรับเรื่องร้องเรียน
- ระบบสอบสวนเหตุรำคาญ
- ระบบการตรวจวิเคราะห์

□ 3.2 ระบบสนับสนุน

- ระบบป้องกันเหตุรำคาญ
- ระบบพัฒนากระบวนการงาน
- ระบบเฝ้าระวังเหตุรำคาญ

13

13

ระบบการจัดการเหตุรำคาญ

14

14

ระบบปฏิบัติการ

15

15

ระบบปฏิบัติการ

- ระบบรับเรื่องร้องเรียน
- ระบบสอบสวนเหตุรำคาญ
- ระบบการตรวจวิเคราะห์

16

16

1. ระบบรับเรื่องร้องเรียน

17

17

1. ระบบรับเรื่องร้องเรียน (ต่อ)

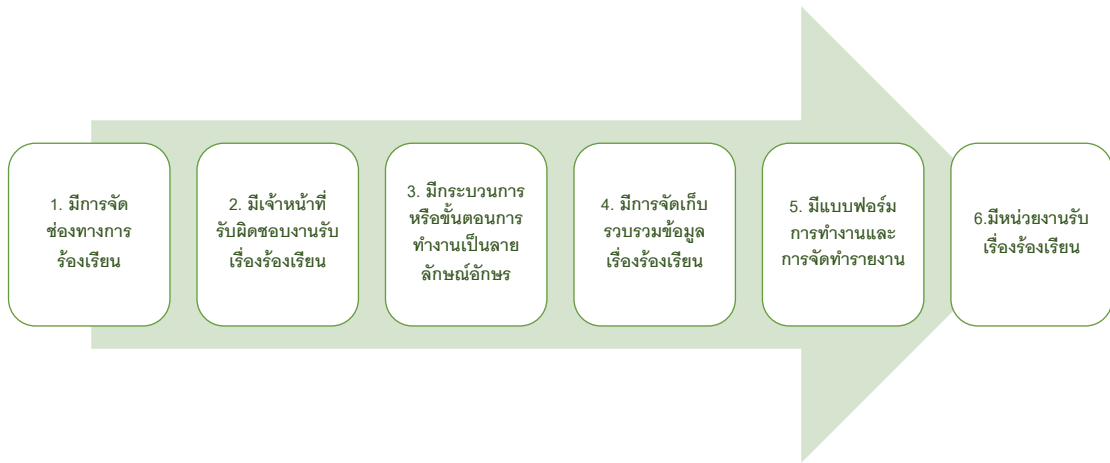

- **“ระบบรับเรื่องร้องเรียนปัญหาเหตุรำคาญ”** หมายถึง การเปิดช่องทางในการรับแจ้งปัญหาเหตุรำคาญ โดยมีการกำหนดเป็นหน่วยงานหรือสถานที่ที่ใช้เป็นศูนย์รับเรื่องร้องเรียน มีเจ้าหน้าที่สำหรับรองรับงานรับเรื่องร้องเรียน และมีกระบวนการทำงานที่ชัดเจนอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงาน ติดตามความเคลื่อนไหวการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

18

18

องค์ประกอบของระบบรับเรื่องร้องเรียน

19

19

หน่วยงานรับเรื่องร้องเรียน

- หน่วยงานราชการส่วนกลาง เช่น สำนักงานกฤษฎีกาและกรมควบคุมมลพิษ
- หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

20

20

หน่วยงานรับเรื่องร้องเรียน (ต่อ)

- ❑ **หน่วยงานระดับจังหวัด ศูนย์ดำรงธรรม** เป็นหน่วยงานที่ประชาชนรู้จักและให้ความสำคัญในการเข้ามาร้องเรียน โดยกระทรวงมหาดไทยได้จัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เพื่อเป็นศูนย์รับเรื่องร้องเรียนที่เปิดช่องทางให้กับประชาชนที่มีความเดือดร้อนและต้องการร้องทุกข์ในเรื่องต่างๆรวมถึงเรื่องปัญหาเหตุรำคาญ ด้วยวิธีการติดต่อ ประสานงาน แล้วส่งต่อเรื่องให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับเรื่องไปจัดการปัญหาเหตุรำคาญดังกล่าว

21

21

หน่วยงานรับเรื่องร้องเรียน (ต่อ)

- ❑ **หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น** เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

22

22

แบบ ทก.01

แบบฟอร์มการรับเรื่องร้องเรียน

หน่วยงาน
วันที่รับเรื่อง.....

ตัวอย่าง แบบฟอร์ม รับเรื่อง ร้องเรียน

ข้อมูลของผู้ร้องเรียน

- ชื่อ-สกุล ผู้ร้องเรียน.....
- สถานที่ตั้ง/ที่พักอาศัย.....
- เบอร์โทรศัพท์..... มือถือ.....
- ข้อร้องเรียน () ปัญหาเสียงดัง () ปัญหาสารเคมีระเหิดในบรรยากาศ
() ปัญหาฝุ่นละออง () ปัญหาน้ำเสียเน่าเหม็น
() ปัญหากลิ่นเหม็น () ปัญหาขยะมูลฝอย
() ปัญหาอื่นๆ (ระบุ)

5. สภาพปัญหาที่ได้รับ (โดยสรุป)

6. ช่วงเวลาที่ได้รับปัญหา

7. เคยแจ้งข้อร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ () เคย () ไม่เคย

ข้อมูลของผู้ถูกร้องเรียน/ผู้ก่อเหตุรำคาญ

- ชื่อผู้ถูกร้องเรียน/ผู้ก่อเหตุรำคาญ.....
- สถานที่ตั้ง.....
- ลักษณะการกระทำ/กระบวนการผลิต (โดยสรุป)

ลงชื่อ..... ผู้ร้องเรียน ลงชื่อ..... ผู้บังคับบัญชา
(.....) (.....)

ตำแหน่ง..... ตำแหน่ง.....

23

23

แบบ ทก. 02

แบบรายงานข้อมูลเรื่องร้องเรียน

แบบรายงานข้อมูลการร้องเรียนปัญหาเหตุรำคาญด้านสิ่งแวดล้อม
รวบรวมข้อมูลโดยหน่วยงาน..... ประจำปีเดือน.....

ลำดับ	ประเภทของเหตุร้องเรียน	จำนวนเหตุร้องเรียน (เรื่อง)	สาเหตุการร้องเรียนมาจาก			จัดเป็นเหตุรำคาญจริงตามกฎหมาย (ราย)	การระงับเหตุรำคาญ		หมายเหตุ
			กิจกรรมตามกฎหมายว่าด้วยกฏหมายสาธารณสุข		ไม่ใช่งกิจกรรม (ราย)		ยุติ (ราย)	ไม่ยุติ (ราย)	
			กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ราย)	กิจการอื่น (ราย)					
1	กลิ่นเหม็น/ไอระเหยสารเคมี								
2	เสียงดัง/เสียงรบกวน								
3	ความถี่และเขื่อน								
4	ฝุ่นละออง/หมอก/ควัน								
5	น้ำเสีย								
6	มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล								
7	ของเสียอันตราย								
8	อื่นๆ (ระบุ)								
	รวม	0	0	0	0	0	0	0	

ชื่อผู้รายงาน.....
วันที่รายงาน.....

24

24

แบบสรุปการแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญ

แบบ ทค.03

ทะเบียนสรุปการแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญ ประจำเดือนประจำปีงบประมาณ.....
หน่วยงาน

ลำดับ	ชื่อ-สกุลผู้ก่อเหตุ	ประเภทกิจการ	วัน/เดือน/ปี ที่ตรวจสอบ	ปัญหาสพิษที่เกิด	รายละเอียดข้อเสนอนะ/ คำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่น	ผลการดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี แจ้งผู้ร้องเรียน	หมายเหตุ
1	(ตัวอย่าง) นาย ก. อิ่มสบาย คำร้องเลขรับที่ 95/2554 ลงวันที่ 15 เมษายน 2554	จำหน่ายอาหารตามสั่ง	19 เมษายน 2554	กลิ่นเหม็นจากการ ประกอบปรุงอาหาร	คำแนะนำ 1. ให้หมกมิดการป้องกันกลิ่นจากการ ประกอบปรุงอาหาร 2. ควบคุมปัญหาเสียงดังจากการ ประกอบกิจการ 3. ให้กำหนดมาตรการในการกำจัด เศษขยะ มูลฝอย ไม่ให้ตกค้าง ภายในสถานประกอบกิจการ	- แก้ไขเรียบร้อยแล้ว - ยุติเรื่อง	ประสานแจ้ง ทางโทรศัพท์	
2	

25

25

2. ระบบการสอบสวนเหตุรำคาญ

การสอบสวนเหตุรำคาญ หมายถึง การรวบรวม
พยานหลักฐานทุกชนิดทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ
และผลจากการตรวจวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบความจริงในเรื่องเหตุ
ร้องเรียนจากประชาชนในภาพรวม และสามารถพิสูจน์ความจริง
ของเหตุหรือที่มาของปัญหา รวมทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบ

26

26

วัตถุประสงค์ของระบบการสอบสวนเหตุรำคาญ

- 1. เพื่อประเมินขอบเขตของปัญหาในแง่ภูมิประเทศ ช่วงระยะเวลาที่เกิดปัญหา และกลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบหรือความเดือดร้อน
- 2. เพื่อป้องกันปัญหาความเดือดร้อนรำคาญไปสู่ประชาชนในวงกว้าง โดยการจำกัดปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวกับการเกิดเหตุรำคาญ
- 3. เพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่น ประสิทธิภาพของมาตรการป้องกันปัญหา การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการสอบสวนเหตุรำคาญ ตลอดจนจนเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อหาแนวร่วมในการป้องกันปัญหาเหตุรำคาญ เป็นต้น

27

27

องค์ประกอบของการสอบสวนเหตุรำคาญ

- 1) **เจ้าหน้าที่และทีมงาน** ในการสอบสวนเหตุรำคาญต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และทีมงานที่เหมาะสม อาจพิจารณาจัดตั้งเป็นหน่วยเคลื่อนที่เร็วสอบสวนเหตุรำคาญ (Special Environmental Response Team) เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีขั้นตอนที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ
- 2) **ขั้นตอนหรือแนวทางการสอบสวนเหตุรำคาญ** ซึ่งโดยทั่วไปการสอบสวนเหตุรำคาญมีวิธีการและแนวทางสรุปได้ ดังนี้

2.1 การระบุปัญหา หมายถึง การยืนยันการเกิดปัญหาเหตุรำคาญ การตรวจวินิจฉัยทางห้องปฏิบัติการ และเปรียบเทียบลักษณะการเกิดปัญหา เพื่อการเกิดเหตุจริง

28

28

องค์ประกอบของการสอบสวนเหตุรำคาญ (ต่อ)

2.2) บรรยายลักษณะการเกิดเหตุรำคาญ หมายถึง การบรรยายการเกิดเหตุรำคาญตามเวลา สถานที่ และกลุ่มประชาชนที่ได้รับความสะดวกอื่น

- การบรรยายลักษณะการเกิดเหตุรำคาญตามเวลา ประกอบด้วย การระบุเวลาที่เริ่มมีการก่อเหตุรำคาญ จนถึงเวลาสิ้นสุด

29

29

องค์ประกอบของการสอบสวนเหตุรำคาญ (ต่อ)

- การบรรยายลักษณะการเกิดเหตุรำคาญตามสถานที่ ประกอบด้วย การสร้างแผนผังสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนการสำรวจสิ่งแวดล้อม เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ฤดูกาล ทิศทางลม เป็นต้น
- การบรรยายลักษณะการเกิดโรคตามกลุ่มประชากร ประกอบด้วย ลักษณะอาการของการได้รับปัญหา อายุ เพศ ลักษณะการดำรงชีวิตประจำวัน อาการ หรือภาวะเจ็บป่วย

30

30

องค์ประกอบของการสอบสวนเหตุรำคาญ (ต่อ)

2.3) การตั้งสมมติฐาน เพื่ออธิบายแหล่งที่มาของเหตุรำคาญ ขอบเขตการได้รับปัญหาและแนวทางการจัดการปัญหา ทั้งนี้การทดสอบสมมติฐานเหล่านี้จะนำไปสู่มาตรการควบคุมและป้องกันการเกิดเหตุรำคาญในภายหลัง โดยทั่วไปแล้วแนวทางการควบคุมและป้องกันการเกิดเหตุรำคาญ มีหลักการที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ การควบคุมแหล่งที่มาของเหตุรำคาญ และการควบคุมที่ทางผ่านของปัญหาสู่ประชาชน

31

31

องค์ประกอบของการสอบสวนเหตุรำคาญ (ต่อ)

2.4) การทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาข้อสรุปมาตรการควบคุมและป้องกันปัญหาเหตุรำคาญ โดยการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ อาจทำได้ด้วยการตรวจวัดด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม การเก็บตัวอย่างส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ และนำผลที่ได้เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานที่เกิดขึ้น จะทำให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลในภาพรวมได้

32

32

องค์ประกอบของการสอบสวนเหตุรำคาญ (ต่อ)

2.5) สรุปผลการสอบสวนและแนวทางการควบคุมเหตุรำคาญ โดยอาจดำเนินการให้ข้อเสนอแนะเบื้องต้น จนนำไปสู่การออกคำสั่งทางปกครองให้ผู้ก่อเหตุรำคาญทำการปรับปรุง และแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญภายในระยะเวลาที่กำหนด

33

33

องค์ประกอบของการสอบสวนเหตุรำคาญ (ต่อ)

3) เครื่องมือสอบสวนเหตุรำคาญ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากเพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่ที่มีความคล่องตัวในการทำงาน และเพื่อเป็นการป้องกันการสูญเสียบรรยากาศ โดยเครื่องมือสอบสวนเหตุรำคาญ ได้แก่ อุปกรณ์บันทึกเสียง สมุดบันทึกต่าง ๆ และแบบสอบสวนเหตุรำคาญ

34

34

องค์ประกอบของการสอบสวนเหตุรำคาญ (ต่อ)

❑ 4) การเขียนรายงาน ต้องมีรายละเอียดที่ครบถ้วน เป็นลำดับขั้นตอนก่อน-หลัง และมีรูปแบบที่ชัดเจน โดยเจ้าหน้าที่ต้องเขียนเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง พร้อมเสนอแนะแนวทางการดำเนินการจัดการปัญหาเหตุรำคาญต่อผู้บริหาร เพื่อจัดทำเป็นคำสั่ง หรือข้อแนะนำต่อไป โดยต้องมีองค์ประกอบของการเขียนรายงาน ดังนี้

4.1 ความเป็นมา	4.2 ผลการสอบสวนเหตุรำคาญ
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	4.4 สรุปผลในภาพรวม
4.5 มาตรการควบคุม และป้องกันเหตุรำคาญ	
4.6 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ	
4.7 ข้อเสนอแนะเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป	

35

35

องค์ประกอบของการสอบสวนเหตุรำคาญ (ต่อ)

❑ 5) กรอบระยะเวลาดำเนินการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินงานสอบสวนเหตุรำคาญ ไว้เหมาะสม

36

36

ภาพตัวอย่างการสอบสวนเหตุรำคาญ

ที่มา: สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

แบบสอบสวนเหตุรำคาญ หน่วยงาน.....

ข้อมูลทั่วไปของผู้ร้องเรียน

- ชื่อ-สกุล ผู้ร้องเรียน.....
- เลขที่บัตรประชาชน.....
- อายุ.....ปี เพศ..... อาชีพ.....
- ที่อยู่ขณะได้รับปัญหาบ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
() อยู่ในเทศบาลนคร () อยู่ในเทศบาลเมือง () อยู่ในเทศบาลตำบล () อยู่ใน อบต.
- ภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
() อยู่ในเทศบาลนคร () อยู่ในเทศบาลเมือง () อยู่ในเทศบาลตำบล () อยู่ใน อบต.
- ผู้ร้องเรียนป่วยหรือไม่ () ป่วย ด้วยโรค () ไม่ป่วย
- เบอร์โทรศัพท์..... มือถือ.....

ข้อมูลการได้รับปัญหา

- ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมาท่านได้รับปัญหาความเดือดร้อนหรือไม่
() ได้รับปัญหา () ไม่ได้รับปัญหา
- ปัญหาที่ได้รับ () ปัญหาเสียงดัง () ปัญหาสารเคมีระเหยในบรรยากาศ
() ปัญหาฝุ่นละออง () ปัญหา น้ำเสียเน่าเหม็น
() ปัญหากลิ่นเหม็น () ปัญหาขยะมูลฝอย
() ปัญหาอื่น ๆ (ระบุ)
- ในกรณีที่ได้รับปัญหา ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอย่างไร
() ปวดศีรษะ () คลื่นไส้ อาเจียน () มีผื่นแดงที่ผิวหนัง
() หายใจไม่สะดวก () แสบจมูก () เจ็บคอ
() แสบตา () น้ำตาไหล () ปวดหู
() กระสับกระส่าย () นอนไม่หลับ
() อื่น ๆ (ระบุ)

ตัวอย่าง
แบบสอบสวน
เหตุรำคาญ (ทค.04)
หน้า 1

ตัวอย่าง
แบบสอบถาม
เหตุรำคาญ (ทก.04)
หน้า 2

3. ลักษณะการได้รับ (โดยสรุป)
-
-
-
4. ช่วงเวลาที่ได้รับปัญหา
5. การสอบถามข้อเท็จจริงจากประชาชนที่อาศัยใกล้เคียง เกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนที่ได้รับ
- 5.1 ชื่อ-สกุล..... บ้านเลขที่..... หมู่.....
- ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
- อายุ.....ปี เพศ..... อาชีพ.....
- ลักษณะปัญหาที่ได้รับ.....
-
- 5.2 ชื่อ-สกุล..... บ้านเลขที่..... หมู่.....
- ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
- อายุ.....ปี เพศ..... อาชีพ.....
- ลักษณะปัญหาที่ได้รับ.....
-
- 5.3 ชื่อ-สกุล..... บ้านเลขที่..... หมู่.....
- ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
- อายุ.....ปี เพศ..... อาชีพ.....
- ลักษณะปัญหาที่ได้รับ.....
-
- 5.4 ชื่อ-สกุล..... บ้านเลขที่..... หมู่.....
- ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
- อายุ.....ปี เพศ..... อาชีพ.....
- ลักษณะปัญหาที่ได้รับ.....
-

39

39

ตัวอย่าง
แบบสอบถาม
เหตุรำคาญ (ทก.04)
หน้า 3

6. ข้อมูลสภาพปัญหาในขณะเจ้าหน้าที่สอบสวนเหตุรำคาญ
-
-
-
- ข้อมูลของผู้ถูกร้องเรียน/ผู้ก่อเหตุรำคาญ**
1. ชื่อผู้ถูกร้องเรียน/ผู้ก่อเหตุรำคาญ
2. ประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเภท
3. ใบอนุญาตประกอบกิจการจาก..... เสนอที่..... เลขที่.....
4. สถานที่ตั้งเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ.....
- จังหวัด.....
5. ประกอบกิจการในช่วงเวลา..... ตั้งแต่..... ถึง.....
6. จำนวนพนักงาน/ผู้ปฏิบัติงาน.....คน
7. ลักษณะการกระทำ/กระบวนการผลิต (โดยสรุป)
-
-
8. ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากการประกอบการ /ก่อเกิดปัญหา(ที่เจ้าหน้าที่สังเกตพบ)
-
-
9. ระบบบำบัด /ระบบป้องกันมลพิษสิ่งแวดล้อมที่ติดตั้งในสถานประกอบการ
- ระบบบำบัดอากาศ () ไม่มี () มี ประเภท
- ระบบป้องกันเสียง () ไม่มี () มี ประเภท
- ระบบควบคุมฝุ่นละออง () ไม่มี () มี ประเภท
- ระบบบำบัดน้ำเสีย () ไม่มี () มี ประเภท
-
-
- ชื่อผู้สอบสวน..... ตำแหน่ง.....
- ที่ทำงาน..... วันที่สอบสวน..... โทร.

40

40

ขั้นตอนการสอบสวนเหตุรำคาญ

- ขั้นตอนที่ 1** การเตรียมทีมก่อนลงไปสอบสวนเหตุรำคาญ
- ขั้นตอนที่ 2** การตรวจสอบข้อมูลการแพร่กระจายปัญหา
- ขั้นตอนที่ 3** ตั้งนิยามผู้ได้รับปัญหา และค้นหาผู้มีปัญหาเพิ่มเติม
- ขั้นตอนที่ 4** วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา
- ขั้นตอนที่ 5** ตั้งสมมติฐานของปัญหาเหตุรำคาญ

41

41

ขั้นตอนการสอบสวนเหตุรำคาญ

- ขั้นตอนที่ 6** ศึกษาระบาดวิทยาเชิงวิเคราะห์
- ขั้นตอนที่ 7** ศึกษาหรือสอบสวนเพิ่มเติม เช่น การเก็บตัวอย่างด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ
- ขั้นตอนที่ 8** สรุปผลให้คำแนะนำด้านการควบคุมปัญหาเหตุรำคาญ
- ขั้นตอนที่ 9** การเขียนรายงาน
- ขั้นตอนที่ 10** ติดตามผลการควบคุมและป้องกันเหตุรำคาญ

42

42

3. ระบบตรวจวิเคราะห์

ระบบการตรวจวิเคราะห์ มีขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับการตรวจวิเคราะห์ ด้วยการใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สำหรับการประเมินผลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานเหตุรำคาญได้แก่

- การตรวจวิเคราะห์ระดับเสียง
- การตรวจวิเคราะห์ปริมาณฝุ่นละอองในบรรยากาศ
- การตรวจวิเคราะห์ระดับสารเคมีระเหยง่ายในบรรยากาศ
- การตรวจวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณภาพน้ำทิ้ง
- การตรวจวิเคราะห์คุณภาพอากาศภายในอาคาร

43

43

วัตถุประสงค์ของการตรวจวิเคราะห์

- เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ใช้เป็นหลักฐานสามารถอ้างอิงได้ตามกฎหมาย
- เพื่อนำผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ข้อมูลไปใช้ในการเชื่อมโยงปัญหาจากสาเหตุสู่ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชน
- เพื่อใช้เป็นหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ สามารถสร้างความ เป็นธรรม น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับต่อประชาชนและสังคม

44

44

องค์ประกอบของการตรวจวิเคราะห์

- ❑ 1) **เจ้าหน้าที่หรือบุคลากร** ในการตรวจวิเคราะห์สภาพปัญหาเหตุรำคาญจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในหลักวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งต้องมีประสบการณ์ในการนำผลลัพธ์จากการตรวจวิเคราะห์ เชื่อมโยงกับสาเหตุของปัญหาได้อย่างถูกต้อง และมีเหตุผล

45

45

องค์ประกอบของการตรวจวิเคราะห์ (ต่อ)

- ❑ 2) **เครื่องมือวิทยาศาสตร์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม**

2.1) เครื่องมือชนิดอ่านผลได้ทันทีเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาในเบื้องต้น เช่น DO meter, Thermometer, pH meter เป็นต้น

2.2) เครื่องมือชนิดที่เป็นการเก็บตัวอย่าง เพื่อนำส่งไปตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยผ่านตัวกลางประเภทต่าง เช่น หลอดบรรจุผงถ่านกัมมันต์ กระดาษกรอง และถุงบรรจุอากาศ เป็นต้น

46

46

องค์ประกอบของการตรวจวิเคราะห์ (ต่อ)

- ❑ **3) อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง** ได้แก่ สายไฟ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอ สมุดบันทึก เครื่องคอมพิวเตอร์ แบบบันทึกผลการตรวจวิเคราะห์เหตุรำคาญ (แบบ หก.05)

47

47

องค์ประกอบของการตรวจวิเคราะห์ (ต่อ)

- ❑ **4) กฎหมายหรือมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง** ซึ่งกฎหมายหรือมาตรฐานต่าง ๆ ที่ใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผลการตรวจวิเคราะห์มีความชอบธรรม และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับทุกฝ่าย
- ❑ **5) ฐานข้อมูลแหล่งตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ** เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทราบแหล่งสนับสนุนการตรวจวิเคราะห์ทางด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมรวมทั้งทราบแหล่งที่สามารถนำตัวอย่างที่ต้องการตรวจวิเคราะห์ไปส่งได้อย่างถูกต้อง สะดวก และรวดเร็ว

48

48

ขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์

- ❑ 1) **การเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่** เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเหตุรำคาญที่กำหนด เช่น ผู้ร้องเรียน ผู้ถูกร้องเรียน สถานที่เกิดเหตุ ช่วงเวลาที่เกิดเหตุ ชนิดของเครื่องมือที่เหมาะสม และกฎหมายหรือมาตรฐานการตรวจวัด ที่กำหนด เป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวจะทำให้เจ้าหน้าที่มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน และทราบสถานการณ์ของปัญหาที่ถูกต้อง

49

49

ขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์ (ต่อ)

- ❑ 2) **การเตรียมความพร้อมของเครื่องมือ** เครื่องมือวิทุกชนิดต้องปรับเทียบความถูกต้อง (Calibrate) ก่อนทุกครั้งที่ใช้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **ปั๊มดูดอากาศ** ต้องปรับอัตราการไหลอากาศให้ได้ระดับที่เหมาะสมก่อนใช้งานด้วย นอกจากนี้ เครื่องมือดังกล่าวต้องทำการอัดประจุไฟให้เต็มที่เพื่อให้สามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ ตลอดช่วงเวลาการตรวจวัดหรือการตรวจวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งอุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ ต้องเตรียมไว้สำหรับเสริมการทำงานด้วย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ สายไฟ ไชควง เป็นต้น

50

50

ขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์ (ต่อ)

- ❑ **3) การลงพื้นที่ตรวจวิเคราะห์** เป็นการเก็บตัวอย่าง หรือ ตรวจวัดทางวิทยาศาสตร์ โดยเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตาม บทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยเจ้าหน้าที่ต้องเก็บรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและบันทึกไว้สำหรับการนำมาสรุปผล เชื่อมโยงสาเหตุและผลกระทบที่ได้รับ โดยสามารถใช้แบบบันทึก ผลการตรวจวิเคราะห์เหตุรำคาญ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถ บันทึกข้อมูลได้อย่างครบถ้วน

51

51

ขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์ (ต่อ)

- ❑ **4) การสรุปผล** เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจวัดหรือ การตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่แสดงด้วยภาพต่าง ๆ นำมาประเมินผลในภาพรวม โดยต้องมีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ มีที่มา สาเหตุและ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยต้องนำผลดังกล่าวมาเทียบเคียงกับ กฎหมายที่กำหนดต่อไป

52

52

ขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์ (ต่อ)

- 5) การรายงานผล** เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากทั้งการสอบสวนเหตุรำคาญ และการตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์มาเรียบเรียงเนื้อหาที่แสดงถึงต้นเรื่อง ผลการสืบหาข้อเท็จจริง ผลการตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ การเชื่อมโยงปัญหา การเทียบผลกับกฎหมาย ไปจนถึงข้อพิจารณาและข้อเสนอแนะที่ต้องแสดงให้เห็นเด่นชัด เพื่อให้ผู้บริหารพิจารณาใช้เป็นหลักฐานทางวิชาการในการออกคำสั่งทางปกครองต่อไป

53

53

การตรวจวัดระดับเสียง

- กำหนดรูปแบบหรือประเภทของเสียงรบกวน
- ตรวจระดับเสียงขณะมีการรบกวนระดับเสียง/ขณะไม่มีการรบกวน และเสียงพื้นฐานตามที่กำหนดในกฎหมาย
- นำผลไปคำนวณ

54

54

การตรวจวัดฝุ่นละออง

- นำกระดาศกรองไปอบในตู้อุดความชื้น 24 ชม.
- ชั่งกระดาศกรอง
- เก็บตัวอย่างฝุ่นละออง เป็นเวลา 24 ชม.
- นำกระดาศกรองไปอบในตู้อุดความชื้น 24 ชม.
- นำผลความแตกต่างของน้ำหนักกระดาศกรองก่อน-หลังเก็บตัวอย่างไปคำนวณต่อไป

55

55

การตรวจวัดคุณภาพน้ำ

- การเก็บตัวอย่างตามขั้นตอน และวิธีการตามที่ห้องปฏิบัติการกำหนด
- การเก็บรักษาตัวอย่างน้ำก่อนนำส่งห้องปฏิบัติการ
- การส่งตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ

56

56

การตรวจวัดกลิ่น

- การเปรียบเทียบความถูกต้องเครื่องมือ
- การเก็บตัวอย่างไอระเหยสารเคมีตามประเภทที่ก่อให้เกิดปัญหา
- การส่งตัวอย่างตรวจทางห้องปฏิบัติการ
- การนำผลเทียบเคียงกับกฎหมายหรือมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

57

57

ระบบสนับสนุน

58

58

ระบบสนับสนุน

- ระบบป้องกันเหตุรำคาญ
- ระบบพัฒนากระบวนการงาน
- ระบบเฝ้าระวังเหตุรำคาญ

59

59

1. ระบบป้องกันเหตุรำคาญ

- การพัฒนาข้อกำหนดของท้องถิ่น
- การควบคุมสถานประกอบการกิจการ
- การตรวจแนะนำ
- การสื่อสารสาธารณะ

60

60

2. การควบคุมสถานประกอบกิจการ

- ❑ **“การควบคุมสถานประกอบกิจการ”** หมายถึง การกำกับ ดูแล ติดตามการประกอบกิจการของสถานประกอบกิจการในพื้นที่ความรับผิดชอบ โดยต้องมีข้อมูลพื้นฐานของสถานประกอบกิจการและมีมาตรการในการควบคุมการดำเนินงานกิจการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเหตุรำคาญหรือปัญหามลพิษต่างๆ อันอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบ และผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบกิจการ

61

61

วัตถุประสงค์ของการควบคุมสถานประกอบกิจการ

- ❑ 1) เพื่อรวบรวม เรียบเรียง และจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของสถานประกอบกิจการในพื้นที่ความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ สืบค้นข้อมูลได้ง่าย และมีความทันสมัย สามารถนำไปใช้งานต่อได้
- ❑ 2) เพื่อกำหนดมาตรการในการดำเนินงานควบคุมสถานประกอบกิจการ ด้วยการเฝ้าระวังของการให้ใบอนุญาตและต่อใบอนุญาตประกอบกิจการ

62

62

องค์ประกอบของการควบคุมสถานประกอบการ

- มีการจัดทำทะเบียนหรือข้อมูลพื้นฐานของสถานประกอบการ
กิจการที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบ
- มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมสถานประกอบการ
ด้วยการใช้เงื่อนไขของการให้ใบอนุญาตและต่อใบอนุญาต
ประกอบการ

63

63

องค์ประกอบของการควบคุมสถานประกอบการ

- มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงาน โดยกำหนดโครงสร้างตำแหน่งงานและ
มีการมอบหมายงานที่ชัดเจน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้
ความสามารถ และจำนวนเพียงพอ สำหรับรองรับแผนการ
ดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้
- มีการรวบรวม จัดเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นประเด็นหรือเรื่องที่ดำเนินงาน
เพื่อเป็นเอกสารหรือข้อมูลความก้าวหน้าการดำเนินงาน หลักฐาน
ประกอบการดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน

64

64

3. การตรวจแนะนำ

- ❑ **“การตรวจแนะนำ”** หมายถึง การติดตามการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการหลังจากการให้ใบอนุญาตหรือต่อใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพด้วยการเข้าไปสุ่มตรวจและให้ข้อแนะนำกับผู้ประกอบการเมื่อพบว่าไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนหรือปฏิบัติงานได้ไม่ถูกต้อง อันจะส่งผลให้ไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ของแผนที่กำหนดไว้

65

65

วัตถุประสงค์ของการตรวจแนะนำ

- ❑ 1) เพื่อกำกับ ดูแล สถานประกอบการหลังจากได้รับใบอนุญาตหรือต่อใบอนุญาตให้มีการปฏิบัติงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมได้ตามหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
- ❑ 2) เพื่อทราบข้อมูลสถานการณ์การปฏิบัติงานของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนด ปัญหา-อุปสรรคของการดำเนินงาน ความต้องการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและอื่นๆ

66

66

องค์ประกอบของการตรวจแนะนำ

- 1) มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ
- 2) มีกระบวนการดำเนินงาน
- 3) มีการรวบรวม วิเคราะห์ และจัดเก็บข้อมูล

67

67

4. การสื่อสารสาธารณะ

- “การสื่อสารสาธารณะ” ในงานเหตุรำคาญ หมายถึง กระบวนการส่งสารประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ หรือถ่ายทอด ข้อมูลและข่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหตุรำคาญด้วยวิธีการต่างๆ ผ่านทางสื่อและช่องทางต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การประชุมชี้แจง จัดเวทีประชาคม ติดประกาศ ลงวารสาร หรือสื่อสิ่งพิมพ์ ถ่ายทอดทางโทรทัศน์ หรือวิทยุ เสียงตามสาย และ Social media เป็นต้น ไปยังผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

68

68

4. การสื่อสารสาธารณะ (ต่อ)

- ❑ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดโครงสร้างและกระบวนการสื่อสารสาธารณะ วิธีการ สื่อและช่องทางการส่งสารอย่างเป็นระบบ โดยมีประเด็นเนื้อหาของสารที่จะส่งถึงผู้รับสารเกี่ยวข้องกับเหตุรำคาญ เช่น กฎหมายที่เอื้อต่อการจัดการเหตุรำคาญทั้งที่เกิดจากกิจการและไม่ใช้กิจการ เช่น กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายผังเมือง และกฎหมายสุขภาพ เป็นต้น
- ❑ ข้อมูลวิชาการเบื้องต้นเกี่ยวกับด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหตุรำคาญ
- ❑ ข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหตุรำคาญ

69

69

วัตถุประสงค์ของการสื่อสารสาธารณะ

- ❑ 1) เพื่อแจ้งและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้ประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เกี่ยวกับสิทธิหรือความรู้ต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาเหตุรำคาญ
- ❑ 2) เพื่อชักจูงใจหรือโน้มน้าวใจประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการเหตุรำคาญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความรู้สึกนึกคิด ทักษะคติ หรือพฤติกรรมในทิศทางที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร
- ❑ 3) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเหตุรำคาญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

70

70

วิธีการสื่อสารสาธารณะ

- สื่อสารทางวาจา
- การสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร
- สื่อสารด้วยข้อความ ภาพ หรือวิดีโอ

71

71

Q&A

72

72

References

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2551). *คู่มือวิชาการ การควบคุม เพื่าระวังปัญหาเหตุรำคาญ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรมพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงสาธารณสุข. ส. ก. (2553). *คู่มือ ระบบการจัดการเหตุรำคาญ และกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรมพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย. (2557). *ระบบการจัดการเหตุรำคาญ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรมพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2556). *คู่มือ การดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพสำหรับสาธารณสุขอำเภอ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (มปป). *คู่มือวิชาการ เทคนิคการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์สำหรับการตรวจวินิจฉัยปัญหาเหตุรำคาญ*. นนทบุรี: สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.